

כג. בספר גן רוח לרח"ה ערזון (הוא שחיבר גם את קול אליהו), לודו, תרפ"ח, דף צא ע"ב, על הפסוק להבדיל בין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל (ס"פ שמיני), כתוב כך: "ועוד יש לפרש דכאן מרומז מה שאמרו חז"ל (יומא פב ע"ב⁷⁶) אשה מעוברת שהריחה מאכל ביום כיפור לוחשים לה באזנה יום כפור היום" וכו', הובא ב"לקוט שמועות' עמ' תשג ממקור אחר.

רח"ה ערזון כתב בהערותיו כי המקור לפירוש זה הוא: "בהרבה ספרים בשם הגאון רעק"א ז"ל". מצער מאוד כי רח"ה ערזון לא ציין במפורש באלו ספרים ראה זאת על

74 על ציוניו לאחרונים המביאים כן אוסיף גם את ראי"ל פינטר, נחלת צבי על התורה, ירושלים, תשנ"ז, ויקרא, עמ' נד. וכן מובא גם בספר תורת חיים [ללא שם מחבר], חידושים וביאורים עובדות והנהגות על סדר התנ"ך, ממרן הגאון החסיד רשכבה"ג ר' חיים הלוי סולוביצ'יק זצוק"ל מבריסק, ירושלים, תשנ"ט, עמ' 7. כמקור לכך צויין לספר נחלת צבי, ולספר שלחן גבוה [לר"ד אליאך, ירושלים, תשנ"ה], ח"ד עמ' קכד [שם צויין כמקור: בשם הגרי"ז מבריסק זצ"ל, רשימות תלמידים]. בתורת חיים, הערה 1, ציינו כי הגר"א בביאורו לשו"ע או"ח ס"ט ס"ב הביא את המדרש כהוכחה לדבריו, ולא הזכיר את הדיוק עצמו.

75 כ"כ גם בעל אור החיים הק' שם. מעניין לציין כי הגרד"ב טרייזש ז"ל ראש ב"ד דוילנא בזמן הגר"א, עמד מעצמו על דיוק זה בחיבורו רכיד הזהב על התורה, ואחר כך כתב כי מצא כן בשם האלשיך הק'. גם החתם סופר העיר על דיוק זה כמובא בפירושו לתורה מהד' הגרי"נ שטרן, ירושלים, תש"ך. עמד על מקורות אלו רא"ד מנדלבוים, בספרו פרדס יוסף החדש על התורה, פר' שלח, עמ' תרלא, הוא ציין גם לדרשות מהריק"א, וכוונתו לדרשות מרן שנדפסו בספר אור צדיקים, ורשא, תרס"ב. [שם כתוב בטעות "לדורותיכם" במקום "לדורותם", ואף הרב מנדלבוים נמשך בטעות אחריו והדפיס כן].

76 כאן העיר המחבר: "שם איתא שעל האשה שלחשו לה ולא אילחשא קרי עליה ר"ח זורו רשעים מרחם [תהלים נח, ד] ע"ש. ויש לפרש דכוונתו היה על סיפא דקרא דכתיב שם אשר לא ישמע לקול מלחשים [שם שם, ו]. הגר"א ז"ל". וכן כתב גם בספר קול אליהו ביומא שם. ב'פנינים משלחן הגר"א' עמ' שנב הביא כן [היינו רק על אשר לא ישמע לקול מלחשים] בשם הגר"א מספר קנמן בושם על עין יעקב להגרי"ע עפשטיין ז"ל תלמיד הגרי"צ מוולוז'ין, [קניגסברג, תר"ח]. יש להעיר כי כרגיל מציין ב'פנינים משלחן הגר"א' לספר קול אליהו, אבל משום מה כאן לא כתב כי המקור לדבריו הוא ספר קול אליהו, שהוא הוא שהפנה לספר קנמן בושם. עוד העירו שם ב'פנינים' כי כן מובא גם בספרו מנחת יהודה על יומא, וכי בחנוכת התורה [של ר' השיל] נמצא כן בשם "ראיתי באיזה ספר".

שם הגר"ע איגר.⁷⁷ מכל מקום עד עתה מצאתי ספר אחד שהביא זאת בשם הגר"ע איגר, והוא ספר שיחת חולין של תלמידי חכמים, לר"צ שלעז, ורשא, תר"ם, פרק יב.⁷⁸

ועתה צא וראה כי בפרדס יוסף לר"י פצנובסקי הביא כן בשם הגר"א.⁷⁹ אבל יתר על כן בספר משלחן גבוה, לר"ד אליאך, ירושלים, תשנ"ד, ר"פ תזריע, גם מובא כן בשם הגר"א, אלא ששם יש תוספת קלה על האמור, היינו הוא כותב שהגר"א אמר כן בהיותו בן שש.⁸⁰ הוא מציין כי המקור לדבריו הוא "מפי השמועה".⁸¹ והדברים מדברים בעד עצמם.⁸²

כד. בילקוט שמועות עמ' תשיד כתב:⁸³ "שמעתי בשם הגר"א מוילנא ז"ל על מה דפסקינן דהעומד בתפילה ושמע קדיש או קדושה יעמוד וישתוק" וכו'.

עניין זה כבר נמצא בשיחת חולין של ת"ח לר' צבי שלעז, בשם המגיד ממעזריטש.⁸⁴

77 בספר זר סופרים, [חסר שם מחבר] יוצא לאור ע"י מכון להוצאת ספרים וחקר כתבי יד על שם החתם סופר זצ"ל, בני ברק, תשמ"ה, עמ' יב-יג, נמצא כן בשם הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, וכמקור לכך כתבו את הספר מלין חדתי. לא הצלחתי למצוא זאת שם.

78 בספר חסדי אבות לרי"מ פישלר, למברג, תר"ם, נמצאים בסוף הספר חידושים עה"ת, ושם בדף ו ע"ג נמצא פירוש זה משם המחבר עצמו ("ונראה לפרש"). ודע כי בחידושים אלו שעל התורה מצאתי עוד כמה פירושים שכתבם בשם עצמו או בשם "מור", והם ידועים בשם חכמים אחרים. על אחד מהם הערתי לעיל הערה 29. עוד אחד מהם ידוע בשם הגר"א והוא עה"פ "והמים להם חומה" (שמות יד, כב), ראה לדוגמה ב'פנינים משלחן הגר"א', עמ' קג, ובמצויין שם. אמנם לא ציינתי לכך בפנים, הואיל ואני מסופק אם אכן הדברים שכתב המחבר בשם עצמו או בשם "מור" הם נכונים תמיד, או שמא שמע כן בשם חכם אחר ושכח זאת. גם בספר אסיפת חכמים לר"ה שטורק, לבוב, תרמ"ב, כתב בפר' שמיני פירוש זה בשם עצמו. וראה עוד מה שכתבתי על ספר זה בנספח.

79 היה מקום לומר כי הואיל ובהמשך העניין מובא פירושו של הגר"א, כמצויין בהערה 77, טעה בעל הפרדס וחשב כי כל הפירוש הוא מאת הגר"א. אלא שקצת קשה לומר כן, הואיל ואת הפירוש בהמשך הוא אכן מביא בשם הגר"א, ואם כן כנראה שלא הוטעה בזה.

80 פירוש זה כתב גם ר"ש גינזבורג, בספרו אמרי שמאי, ירושלים, תשמ"ב, סוף פרשת שמיני, ומקורו: "אומרים שהגר"א פירש". אלא שהוא לא ציין באיזה גיל אמר זאת הגר"א.

81 אם בשמועות עסקינן, יש לציין לספר פניני קדם לרי"מ שטרן, ירושלים, תשנ"ה, שהביא את כל הפירוש בשמו של הכתב סופר. לא הצלחתי למצוא זאת שם.

82 יש לזכור כי כאמור מחבר גן רוה הוא המחבר של קול אליהו, ואנו רואים כי בקול אליהו הוא מסר בשם הגר"א רק את העניין של 'אשר לא ישמע לקול מלחשים' וכפי שכתב גם בגן רוה, ואין הוא מכיר שכל הפירוש הוא על שם הגר"א. גם ר"ד אליאך עצמו ב'פנינים משלחן הגר"א' כתב כן, ולא כתב את כל הפירוש משם הגר"א, ואולי חזר בו ממה שכתב בעצמו בשלחן גבוה.

83 כמקור לדברים צויין: תהלים ע"פ תפלות חיים ושלום להגר"א שפירא ז"ל ממונקאטש מזמור כב. יש לציין כי הגה"ק הר"ח א שפירא לא כתב פירוש על תהלים, אלא רח"צ שוורץ ליקט מכל חיבוריו את הפירושים על תהלים וקרא להם בשם תפלות חיים ושלום והדפיסם בבני ברק, תשל"ד. ברם לצערנו הרב, לא רשם המלקט את מקור הדברים, ואי אתה יודע מאיזה מקור מספרי רח"א שפירא הוא שאב את הפירוש. עתה הודיעני בטובו ר"י בויס כי מקורו הוא בדברי תורה, חלק א, סי' ב.

84 לפני נמצאת מהדורת תר"מ, והעניין נמצא בה בהוספה למאמר שיחת חולין של ת"ח פרק ג.